

Αργεντινή: Ένα φιλελεύθερο πείραμα αρχίζει

Δευτέρα 18/12/2023, Moneyreview.gr

φωτ.: Reuters/ADRIANO MACHADO

Την περασμένη Κυριακή ορκίστηκε ο φιλελεύθερος οικονομολόγος Χαβιέρ Μιλέ νός πρόεδρος της Αργεντινής. Απελπισμένοι ψηφοφόροι σε μία οικονομία στα όρια της κατάρρευσης ψήφισαν έναν outsider με περιορισμένη πολιτική ή διοικητική εμπειρία, που αποκαλείται «El Loco» (ο Τρελός) λόγω της εκρηκτικής ψυχοσύνθεσης του. Κατέστησε τα σκυλιά του σύμβολα της φιλελεύθερης ιδεολογίας του δίνοντας τους τα ονόματα φιλελεύθερων Αμερικανών οικονομολόγων: Ρόμπερτ Λούκας, Μάρει Ρόθμπαρντ, Μίλτον Φρίντμαν. Στην

προεκλογική του καμπάνια εμφανιζόταν συχνά με αλυσοπρίονο, σύμβολο της πρόθεσής του να περικόψει τις κρατικές δαπάνες και να μειώσει τα υπουργεία από 18 σε 9 (στην Ελλάδα έχουμε 21). Υποσχέθηκε επίσης να αντικαταστήσει το εγχώριο νόμισμα με το δολάριο ΗΠΑ – θέση από την οποία στη συνέχεια υπαναχώρησε λόγω έλλειψης της απαιτούμενης πολιτικής στήριξης στο Κογκρέσο, αλλά και δολαρίων για να υποκαταστήσει το σύνολο της νομισματικής βάσης. Έχοντας δημιουργήσει το κόμμα του La Libertad Avanza (Η Ελευθερία Προχωρεί) πριν μόλις τρία χρόνια, ο Μιλί δεν έχει πλειοψηφία στο Κογκρέσο ούτε με την υποστήριξη των βουλευτών του πρώην κεντροδεξιού προέδρου Μάκρι, που κυβέρνησε την τετραετία 2015-19.

Η Αργεντινή είναι ίσως μοναδικό παράδειγμα χώρας που, ενώ συγκαταλέγονταν μεταξύ των δέκα πλουσιότερων στις αρχές του 20ου αιώνα, οδηγήθηκε στη φτώχεια από το λαϊκίστικο, κρατικοδίαιτο οικονομικό μοντέλο των Περονιστών. Μία χώρα πλούσια σε φυσικούς πόρους ακολούθησε ένα αποτυχημένο μοντέλο ανάπτυξης βασισμένο στην εκβιομηχάνιση πίσω από τείχος προστασίας από τον ανταγωνισμό. Η οικονομία κτίστηκε πάνω σε κλάδους και εταιρίες που απολάμβαναν προνομιακή πρόσβαση σε χρηματοδότηση, συνάλλαγμα, φοροελαφρύνσεις και κρατικά συμβόλαια. Έχει χρεοκοπήσει εννέα φορές, τρεις εκ των οποίων τον 21ο αιώνα. Τα ομόλογα που εκδόθηκαν μετά την τελευταία αναδιάρθρωση δημοσίου χρέους το 2020 διαπραγματεύονται στο ένα τρίτο της ονομαστικής τους αξίας. Ο πληθωρισμός τρέχει με ρυθμό 150%, το νόμισμα έχει χάσει το 90% της αξίας του στη μαύρη αγορά, το 40% του πληθυσμού ζει κάτω από το επίπεδο της φτώχειας, και εργοστάσια κλείνουν λόγω έλλειψης συναλλάγματος για εισαγωγές. Η χώρα βασίστηκε σε δάνειο από το Κατάρ και swaps με την Κίνα για να αποπληρώσει την δόση που χρωστούσε στο ΔΝΤ από το δάνειο-ρεκόρ των 57δισ δολαρίων που συμφωνήθηκε με τον πρόεδρο Μάκρι το 2018, καθιστώντας την Αργεντινή τον μεγαλύτερο δανειολήπτη στην ιστορία του ΔΝΤ. Το πρόγραμμα αναθεωρήθηκε από τον αριστερό πρόεδρο Φερνάντες που κυβέρνησε στη συνέχεια, αλλά σύντομα εκτροχιάστηκε με αποτέλεσμα να σταματήσουν οι εκταμιεύσεις. Η σημερινή κρίση είναι η χειρότερη που έχει αντιμετωπίσει η χώρα από την χρεοκοπία του 2001, που προκάλεσε μαζικές διαδηλώσεις με 30 νεκρούς.

Ο νέος πρόεδρος Μιλίε καλείται να αντιστρέψει τις λανθασμένες πολιτικές ενός αιώνα. Τα εμπόδια είναι τεράστια. Θα πρέπει να αντιμετωπίσει τους Περονιστές στο Κογκρέσο και να διατηρήσει τη στήριξη των πολιτών παρά τα μέτρα λιτότητας. Σε κάθε σταθεροποιητικό πρόγραμμα τα πράγματα χειροτερεύουν πριν καλυτερεύσουν. Με την υποτίμηση του νομίσματος και την άρση των ελέγχων τιμών και συναλλάγματος ο πληθωρισμός αρχικά θα αυξηθεί και τα πραγματικά εισοδήματα θα μειωθούν. Το παράλογο σύστημα πολλαπλών ισοτιμιών ανάλογα με την πηγή και την χρήση του συναλλάγματος δημιουργεί τεράστιες στρεβλώσεις και θα πρέπει να καταργηθεί. Το ίδιο και οι εκτεταμένες επιδοτήσεις στην κατανάλωση ενέργειας. Πόση υπομονή θα δείξει ένα ήδη ταλαιπωρημένο εκλογικό σώμα; Ο Μιλίε προειδοποίησε για ένα επώδυνο οικονομικό σοκ προκειμένου να ορθοποδήσει η οικονομία. «Δεν υπάρχουν λεφτά» είπε στην τελετή ορκωμοσίας του.

Η χρονική σειρά των μεταρρυθμίσεων έχει σημασία. Αν το συνάλλαγμα απελευθερωθεί πριν ισοσκελιστεί ο προϋπολογισμός, θα υπάρξει μαζική φυγή κεφαλαίων. Αν αυξηθούν τα επιτόκια για να συγκρατηθούν τα κεφάλαια στη χώρα, η ύφεση θα βαθύνει. Πρώτη προτεραιότητα είναι να αποδείξει ότι εννοεί αυτά που λέει όσον αφορά τον ισοσκελισμό του προϋπολογισμού ώστε να σταματήσει η έκδοση πληθωριστικού χρήματος. Σίγουρα κάτι έμαθε από την «ήπια προσαρμογή» (σας θυμίζει κάτι;) που επέλεξε ο πρώην πρόεδρος Μάκρι, οδηγώντας τη χώρα σε χρεοκοπία το 2018. Χώρες που έχουν χάσει την πρόσβαση στις κεφαλαιαγορές δεν έχουν την πολυτέλεια της ήπιας προσαρμογής. Η έλλειψη δημοσιονομικής πειθαρχίας καταδίκασε σε αποτυχία την προηγούμενη προσπάθεια φιλελευθεροποίησης της οικονομίας από τον πρόεδρο Μένεμ και τον υπουργό οικονομικών Καβάλλο την δεκαετία του 1990, με το Πρόγραμμα Μετατρεψιμότητας πέσο σε δολάρια στην ισοτιμία 1:1 (σήμερα η ισοτιμία στη μαύρη αγορά είναι 1000:1). Έχοντας χάσει τον έλεγχο της νομισματικής πολιτικής λόγω σταθερής ισοτιμίας και ελεύθερης διακίνησης κεφαλαίων, η δημοσιονομική πολιτική ήταν το μόνο μέσο αντιστάθμισης της ύφεσης που προκάλεσε η Ασιατική κρίση το 1997-8. Η αποτυχία δημιουργίας πλεονασμάτων την «χρυσή εποχή» της ταχύρρυθμης ανάπτυξης που προηγήθηκε δεν άφησε περιθώριο για επεκτατική πολιτική χωρίς να δημιουργηθούν ανησυχίες για τη βιωσιμότητα του χρέους. Αυτό ακριβώς συνέβη και στην Ελλάδα μετά την παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση του 2008-9.

Πριν την ορκωμοσία του, ο Μιλίε επισκέφθηκε την Αμερικανική κυβέρνηση και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, στο οποίο η Αργεντινή χρωστάει ακόμη 41δισ δολάρια. Η σχέση της Αργεντινής με το ΔΝΤ υπήρξε τρικυμιώδης λόγω αλληπάλληλων προγραμμάτων σταθεροποίησης που ποτέ **δεν εφαρμόστηκαν με επιτυχία**. Στις 7 Δεκεμβρίου, η εκπρόσωπος του ΔΝΤ δήλωσε ότι «η Αργεντινή χρειάζεται ένα ισχυρό και αξιόπιστο σταθεροποιητικό πρόγραμμα με πολιτική στήριξη για να αντιμετωπιστούν οι μακροοικονομικές ανισορροπίες και τα διαρθρωτικά προβλήματα, και να προστατευτούν οι πιο ευάλωτοι στην κοινωνία». Είναι απίθανο πάντως το ΔΝΤ να προσφέρει στην Αργεντινή νέα χρηματοδότηση πέρα απ' αυτή που απαιτείται για να αποπληρώσει αυτά που ήδη χρωστάει.

Παρότι ο Μιλίε πρεσβεύει τον καπιταλισμό των ελεύθερων αγορών, οι επενδυτές ανησυχούν για την κυβερνησιμότητα της χώρας καθώς ο νέος πρόεδρος αναπόφευκτα θα συγκρουστεί με τα εργατικά συνδικάτα και ισχυρές αριστερές δυνάμεις στο Κογκρέσο. Ήδη οι πρώτες περικοπές δαπανών που ανακοινώθηκαν προκάλεσαν την αντίδραση του κυβερνήτη του Μπουένος Άιρες Άξελ Κίσιλοφ: «Θα πολεμήσουμε γενναία...θα πρέπει να είμαστε πολύ πιο δημιουργικοί και μαχητικοί». Ο Μιλίε ισχυρίζεται ότι οι πολιτικές των Περονιστών απειλούν να καταντήσουν τους Αργεντινούς «ανθρώπους των σπηλαίων», και ότι μόνο θεραπεία-σοκ μπορεί να σώσει την κατάσταση. Εκ των πραγμάτων θα αναγκαστεί να συνασπιστεί με κεντροδεξιές πολιτικές δυνάμεις που θα μετριάσουν τις πιο ριζοσπαστικές προτάσεις του. Καλή επιτυχία!

*Η Μιράντα Ξαφά είναι μέλος του επιστημονικού συμβουλίου του Κέντρου Φιλελεύθερων Μελετών (ΚΕΦΙΜ).